СОЗДАВАМЕ ИДНИНА ЗАЕДНО
НАЦИОНАЛНА РАЗВОЈНА СТРАТЕГИЈА

Дискусија – предизвици, отворени прашања, идеи, можности...

Дискусија – предизвици, отворени прашања, идеи, можности...

Национална развојна стратегија 2024-2044 година

Ноември 2023 година

ВИЗИЈА

Луѓето во Северна Македонија **имаат висок квалитет на живот,** реализирајќи се во **економија, која е одржлива, конкурентна** и нуди еднакви можности. **Институциите се отворени, отчетни, одговорни**, иновативни, ефикасни и отворени за граѓанско учество.

Заедниците во кои живееме се **безбедни, зелени, отпорни** на современите ризици, инфраструктурно поврзани и дигитализирани. Овие услови придонесуваат кон создавање основа за **просперитетни млади, но и за луѓе кои се задоволни, среќни и здрави и активно стареат**.

Уметноста и културата се столбовите на нашето општество и придонесуваат за подобрување на колективната благосостојба и меѓународната перцепција за државата.

Нашата држава е **активен и почитуван член на меѓународните организации и регионалните иницијативи**, каде промовира вредности, норми и процеси кои треба да резултираат или се наменети за **подобрување на животот на сите** луѓе.

НАЦИОНАЛНИ РАЗВОЈНИ ЦЕЛИ

Зајакнување на продуктивноста преку функционален и иновативен екосистем и континуирано подигнување на вештините, знаењето, вклученоста и отпорноста на граѓаните

Моделите на владеење се отворени, отпорни и цврсти, способни да превенираат и адекватно да реагираат додека во исто време се отчетни, поттикнувајќи напредок за сите општествени групи.

Социјалната инклузија и подобрените социјални, здравствени и образовни системи обезбедуваат користи за поединците, бизнисите и општеството во целина.

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ШЕСТ СТРАТЕШКИ ОБЛАСТИ

Одржлива, иновативна и конкурентна економија

Владеење на правото и добро управување

Одржлив локален и регионален развој, кој обезбедува кохезија

Сигурно, безбедно и отпорно општество

Демографска ревитализација и социјален и културен развој

Зелена трансформација

ЦЕЛИ | **ПРИОРИТЕТИ**

Одржлива, иновативна и конкурентна економија

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Економија базирана на знаење, иновации и забрзана дигитализација	• Модел на економски раст базиран на паметна специјализација и и меѓународни стандарди за животна средина, општество и управување • Резултати од истражување, развој и иновации како основа за забрзан и зелен економски раст • Еко-систем кој поддржува претприемништво и стартапи
Високоинтегрирана економија во меѓународната трговија и меѓународните финансии	• Регулативна сигурност која создава висок конкурентен притисок на домашниот пазар: • Висок прилив на СДИ во согласност со паметната специјализација и зелената трансформација • Домашни компании вклучени во регионалните и глобалните синџири на вредност • Пристап до конкурентни и диверзифицирани финансиски услуги и меѓународно интегриран пазар на капитал • Извозна структура на земјата со застапеност на добра со висок степен на финализација и на услуги со висока содржина на знаења • Висок степен на формализација на економијата
Работна сила која ги задоволува сегашните и идните потреби на пазарот на труд	• Наставни програми коишто развиваат способности и вештини за иновации и претприемништво • Задолжителна практика во средното и високото образование • Кариерен развој на ученици и студенти • Формално и неформално образование во согласност со технолошките и пазарните трендови • Воспоставена мобилност на работната сила со фокус на „враќање на мозоците“ • Регулирана легална имиграција за справување со недостаток на пазарот на трудот • Зголемено учество на жените и на ранливите групи во економските текови на државата

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Одржлив локален и регионален развој, кој обезбедува кохезија

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Намалени диспаритети меѓу регионите	• Полицентричен просторен развој и висок степен на внатрешна и надворешна територијална кохезија • Места со развиена инфраструктура и динамичен социоекономски и културен живот • Квалитетни и инклузивни јавни услуги
Капитална инфраструктура во функција на подобар живот /Луѓето имаат корист од зелена и отпорна капитална инфраструктура	• Изградени и одржувани европски инфраструктурни коридори и модерна патна и железничка мрежа • Дигитализирано и функционално просторно и урбанистично планирање • Одржлив систем на долгорочно финансирање и градење на отпорна капиталната инфраструктура
Функционални и фискално одржливи општини	• Единици на локална самоуправа кои на ефективен начин ги извршуваат своите надлежности • Фискално автономни единици на локална самоуправа со силни сопствени извори на приходи • Фискални трансфери засновани на перформансите и потребите на локалните самоуправи • Родово одговорен пристап во управувањето и буџетирање во локалните самоуправи

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Демографска ревитализација и социјален и културен развој

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Балансирани и одржливи демографски движења	• Рамнотежа меѓу семејните и професионалните обврски • Развиена институционална соработка и координација со дијаспората и промовирање на реинтеграција на повратниците • Демографски ревитализирани рурални средини • Достапно и квалитетно домување • Системско управување со внатрешни и надворешни миграциски текови
Здрави и среќни луѓе	• Граѓани кои практикуваат здрав начин на живот • Граѓани фокусирани на превентивна здравствена заштита за сите фактори на ризик • Граѓани кои живеат во ментална благосостојба • Јавен здравствен систем кој ги предвидува и се справува со постојни и идните здравствени и финансиски предизвици • Јавно здравство со напредни технологии и функционален информациски систем
Препознатлив културен идентитет и вредности	• Активна (динамична) култура како дел од европските културни вредности • Развиени културни и креативни индустрии • Култура, мултикултура и културно наследство во функција на туризмот • Културно наследство отпорно на ризици

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Демографска ревитализација и социјален и културен развој

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Инклузивен и ефикасен систем на социјална заштита и социјална сигурност	• **Проактивна превенција од социјални ризици** • **Правичен систем на социјала заштита со соодветно таргетирање на ранливи категории на граѓани** • **Развиени јавни социјални услуги подеднакво достапни за сите** • **Социјални трансфери усогласени со животниот стандард** • **Интегрирани и активирани ранливи категории во општеството согласно индивидуалните можности** • **Финансиски стабилни и одржливи столбови на пензиско осигурување** • **Зачувување на куповната моќ на пензиските примања** • **Имплементиран концепт на активно стареење** • **Функционален систем на превензија и заштита од насилство врз жените и родово засновано насилство**
Општество базирано на знаење, критичко размислување и вредности	• **Задолжително претшколско образование** • **Резултати од учење во формалното образование усогласени со меѓународни стандарди** • **Меѓународно препознаени и конкурентни високо образовни и научни институции** • **„Информалното“ образование признаено во системот на вештини** • **Воспитно-образовен систем, којшто ги потикнува и развива демократските вредности во општеството**

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ | **ПРИОРИТЕТИ**

Владеење на правото и добро управување

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Владеење на правото и доследно применет принцип на поделба на власта и ефективна парламентарна контрола	• Политиките и стандардите на ЕУ се целосно интегрирани во системот (Северна Македонија е членка на ЕУ) • Доследна примена на начелото на поделба на власта и создавање на ефикасни и департизирани институции • Политички партии како промотори на демократските процеси и демократски дијалог и широка политичка култура втемелена во јавните интереси • Независни судови, самостојни и ефективни обвинителства и други институции на правдата
Транспарентен, отчетен и ефикасен јавен сектор	• Транспарентен, инклузивен и антиципативен процес на креирање политики врз основа на докази • Избор на јавни функционери и службеници врз основа на систем на заслуги • Отчетна јавна администрација ориентирана кон перформанси • Дигитализирана, модерна и ефикасна јавна администрација достапна за сите • Слободен пристап до информации и ефективна граѓанска контрола врз јавните функции • Поволна средина за слобода на медиумите и интегритет • Broad Based public sector modernization and establishment of digital service delivery models and new competencies for future ready civil servants

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Владеење на правото и добро управување

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Нулта корупција, правна сигурност и неселективна правда	• **Универзални стандарди на добро управување вградени во системот за управување** • **Општество кое не толерира корупција, организиран криминал и злоупотреби на власта на сите нивоа** • **Добро координирани државни институции, коишто доследно ги остваруваат своите функции и се придржуваат кон начелата на законитост, транспарентност, професионалност, отчетност и одговорност**
Ефикасна заштита на основните човекови слободи и права и заштита на заедниците	• **Почитување на принципите на еднаквост, недискриминација и праведност** • **Мултикултурализам, заемно почитување на етничките, верските и другите заедници и уставен патриотизам** • **Заштита на немнозинските заедници, сиромашните, мигрантите и бегалците** • **Ресоцијализација и реинтеграција на претходно осудени лица** • **Ефикасна заштита на правата за здрава животна средина** • **Пристап до правда за сите**

CREATING FUTURE TOGETHER
NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Сигурно, безбедно и отпорно општество

ЦЕЛИ	ПРИОРИТЕТИ
Општество што е отпорно на кризи и катастрофи	• Трансформиран систем за управување со ризик од катастрофи со фокус на превенција • Функционален систем за рано предупредување за повеќе опасности • Развиен плански развој на информираност за ризик • Интегрирано и соодветно финансирање за отпорност • Научни и технолошки иновации за отпорност на катастрофи и климатска отпорност • Отпорна инфраструктура и услуги - национално и регионално ниво
Заедници отпорни на климатски промени	• Проценка, мапирање и планирање на адаптација кон климатските промени • Подготвеност и одговор на климатски ризици • Локална и регионална инфраструктура и услуги отпорни на климатски промени
Интегралната безбедност е клуч за предизвиците поврзани со безбедноста и надворешната политика	• Модерен концепт за создавање безбедносна политика • Заеднички служби за разузнавање и контраразузнавање • Генералштаб на Армијата, дел од Министерството за одбрана • Сигурен и еднаков сојузник на НАТО • Контролна функција на Собранието врз создавањето и спроведувањето на безбедносната, одбранбената и надворешната политика.

CREATING FUTURE TOGETHER NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY

ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ

Зелена трансформација

Климатско неутрално општество со низок процент на енергетска сиромаштија

- Енергетската ефикасност прв избор на граѓаните и компаниите
- Електрифицирана и дигитализирана железница и висок процент на возила на чиста енергија
- Индустрија со високо развиени чисти технологии
- Праведна транзиција од електроцентрали кои користат фосилни горива
- Енергетската сиромаштија намалена со таргетирана поддршка
- Инвестирање во истражување и развој за иновативни чисти технологии

Здрава и чиста животна средина

- Циркуларна економија целосно воспоставена
- Паметни и одржливи населени места
- Зачувана биолошка разновидност и одржливо управувани живеалишта
- Земјоделство со одржливи земјоделски практики, ефикасно управување со ресурсите и примена на eco-friendly технологии
- Висока свест за животната средина за рационално користење на ресурси
- Природни езерски, речни и шумски системи без штетно антропогено влијание
- Функционален систем за мониторинг и управување со климатските промени и животната средина

ОДГОВОР НА ПОЛИТИКИТЕ - СИСТЕМСКИ ПРОМЕНИ

- 17 суштински системски промени кои се неопходни да се направат во следните две децении со цел остварување на визијата и поставување на клучните насоки за долгорочен развој на земјата

1. Вредноста е втемелена на претприемништво и процесите се водени од иновации.

2. Знаењето и развојот на вештините се флексибилни и фокусирани на потребите

3. Постигнување ефикасност со примена на нови технологии и бизнис модели.

4. Соработката меѓу различни чинители овозможува постигнување подобри резултати.

5. Меѓусекторска соработката која обезбедува вклучување на сите засегнати страни.

6. Јавните услуги се дизајнираат според потребите на корисниците и ефикасноста /ефективноста во нивното обезбедување.

7. Националните шеми за поддршка се насочени кон трансформирање на економијата преку обезбедување непречена и праведна транзиција.

8. Здравствениот систем и активацијата на населението се базираат на промовирање на поздрав начин на живот, намалување на ризикот и превенција кај сите старосни групи.

9. Одржливите системи за производство на храна се клучни за квалитетот на животот и отпорноста на земјата.

10. Мерките за социјална заштита поттикнуваат промени во состојбата на таргетираните социјални групи и го поддржуваат растот на наталитетот.

11. Донесувањето одлуки се заснова на податоци и докази.
12. Елиминирањето на корупцијата, транспарентноста и отчетноста е од клучно значење за ефикасна администрација.
13. Сите системи за отпорност се базираат на трансформативно управување со ризикот и проактивен пристап.
14. Дигитализацијата и интер-операбилните услуги претставуваат клучни двигатели.
15. Северна Македонија е меѓународно почитувана и интегрирана земја
16. Пристапноста и балансот помеѓу регионите и локалните заедници ќе биде обезбеден преку функционален пристап кон услугите, знаењето и инфраструктурата
17. Одржливоста на животната средина и еколошката благосостојба преставуваат приоритет во развојот

Клучни фактори кои овозможуваат просперитет на земјата

Прилагодување и успешно справување со еколошките и климатските промени

Управување и користење на податоци и технологии

Одржлива макроекономската и финансиска стабилност

Континуиран развој на човечкиот капитал во согласност со демографскиот баланс

Силни институции насочени кон потребите на граѓаните

Територијална организација и функционална децентрализација

Инклузија и социјална кохезија

Политички консензус за клучните стратешки правци на развојот

Дигитализацијата - клучен двигател на националниот развој